

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

POJEDINI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Kr. 150. — ZA INOZEMSTVO Kr. 240
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 21.

Šibenik, 27. svibnja 1922.

God. II.

OLIGARHIJA PETORICE.

Novi režim, još odurniji i nekulturniji od dosadašnjeg, započeo je vladati kod nas. Vlast nije u rukama vlade i parlamenta, već samo s njom raspolazu petorica, koji rade, što hoće i kako hoće, a da nikomu ne odgovaraju za svoja djela. Ne treba da se spominju njihova imena. Ta svakomu su poznata. To su ona petorica ministara, koji su inaugurirali oligarški režim. Te vladaju kao sredovječni despote ili starogrčki oligarhe i ne služe državi, već svojim ličnim i stranačkim interesima.

Najfrapantniji dokaz ove oligarhije je odredba o parcelaciji i raskomadaju dosadašnjih pokrajina. Ovo vitalno pitanje, kamen razdora između plemena, koja sačinjavaju državu, nije riješila Narodna Skupština ni Zakonodavni Odbor, već putem oktroja petorica oligarha, preko i protiv volje naroda, izdali su naredbu o podjeli zemlje.

Ovom povredom svakog ustavnog načela i parlamentarizma započela je nova era, još reakcionarnija od dosadašnje. Sada se pak ide dalje.

Dva veoma važna pitanja ovih dana su na pretres javnosti, jer njihovo pametno rješenje zasijeca u politički i ekonomski život države.

Pitanje američkog zajma u velike interesira sve političke i privredne krugove. Radi se o zajmu za investiciju kapitala u razne radnje, o čijim izvedbama zavisit će naš ekonomski napredak. Prošlo je već mjeseci, a javnost ne zna ništa. Sada se čita, kako je već zajam potpisan, a sutradan novine donose, kako je rekao bih aranžman sa Bleerovom grupom propao. Dopisnici novina iz Beograda zatim izvješćuju, da vlada stoji u pregovorima sa drugim grupama, koje bi imale da prave povoljnije uvjete, a sada opet ministar Kumanudi svagdanio vijeca o detaljima sa predstavnicima Bleera te da će skoro biti poprimljena definitivna odluka. Tko diskutira i odlučuje o zajmu? Oligarhi, koji sve drže u tajnosti, te javnost, i ako ima pravo, ne može da se orijentira, što naša vlada misli o zajmu i kakve li terete ona preuzimlje na se sklapajući takav ogromni kredit. To samo zna Pašić i njegovi drugovi, a Narodna Skupština doznat će, kad bude već sve gotovo.

Ministarsko vijeće nakon povratka naših delegata iz Genove saslušalo je u ponedjeljak izvještaj ministra vanjskih posala dra. Ninčića o pregovorima s Italijom. Ovo je drugo pitanje, za koje se zanima cio naš narod: evakuacija treće zone i sudbina Rijeke i Baroša. Groz cijelo zasjedanje konferencije u Genovi od naše diplomacije nije se moglo dobiti ma ni jednu izjavu, po kojoj se moglo barem prividno zaključiti, na čemu smo. Stereotipno naglašavanje naših poslanika, da mi stojimo na tačnom i potpunom

izvršenju rapallskog ugovora, nije nikad osvjetlilo pravo stanovište naše vlade u ovom pitanju. Svatko zna, da se mora izvršiti rapallski ugovor, a to ne niječe ni službena Italija, ali kad se dugo i dugo pregovora, to znači, da su obe stranke sklone nekom popuštanju. A to je uprav ono, što nas interesira, naime, što će naša vlada popustiti.

Konačni prijedlog Lloyda Georgea o jadranskom pitanju bit će do koji dan predložen našoj vladi na rješenje. Ninčić je već podnio izvještaj u ministarstvu, ali se čeka Pašića. On

mora reći posljednju i definitivnu, a reći će samo ono, što budu odlučila ona petorica oligarha. Narodna skupština ne mora međutim da se izjavi i diskutira. Možda će se raspravljati u tajnosti vladinih klubova, i to u formi, kako budu htjeli oligarhe. Konačno će ipak oligarhija odlučiti i u ovom narodnom pitanju.

Mi samo ne znamo, dokle će ovako ova petorica oligarha uništavati državu, povećavati kaos i nezadovoljstvo u zemlji, te izrabljivati strpljivost naroda. Vrijeme je već, da se nađu na okupu svi dobromisleći ljudi i političari, te im kliknu odlučni: dosta više tog bezakonja!

Iz Ravnih Kotara.

Major Šumarević još prijeti. — Srbi parceliraju benkovačku općinu. Patnje sirotinje. — Pokvareni seoski tip.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)

BENKOVAC, 22. svibnja.

Zadnji dopisi, u kojima je prikazan teror u Ravnih Kotarima, živo su odjeknuli u ovim krajevima. Vele, da je major Šumarević kupio, po Benkovcu potpise prikazujući se, da je tobože nevin u onome, što su novine donijele. U majora ne bi nitko dirao, kad bi se on bavio samo vojničkim poslovima i pustio narod, da žive u miru. No on se još nije smirio. Tako se pred malo vremena grozio jednome učitelju prijeteći mu ovako: Ili ja neću biti major ili on ne će biti učitelj! I još daje tu izjavu pred jednim seljacom — invalidom.

Benkovačka radikalno-demokratska koalicija radi protuustavno i nezakonito na svoju ruku oko toga, da samo Srbi preuzmu vlast u ovoj općini, gdje je većina hrvatska. Misle raspacelirati općinu tako, da neka hrvatska sela ocijepce od benkovačke općine, eda uzmognu imati većinu. Selo Škabrnje, koje je u trećoj zoni, udaljeno je od Benkovca samo 11 km. Pripojili su ga Biogradu, i ako je do Biograda daleko 26 km. Međutim Zemunik i sela oko njega, u kojima ima dosta Srba, pripojili su Benkovcu iz prozirnih razloga, naime da stvore srpsku općinu. Ne smeta udaljenost. Selo Škabrnje, koje je udaljeno 11 km. ocijepili, a Zemunik koji je udaljen 26 km. pripajaju! Zaista divni upravnici! Uvjeravaju nas, da je ovu mudru osnovu skrojio bilježnik Jurković pomoću dra Desnice. Oni u Beogradu parceliraju pokrajine, a ovi općine. U čije ime oni to rade i protiv volje naroda?

Ljudi iz Škabrnja moraju najprije u Benkovac, a onda u Biograd, jer nemaju drugoga puta! Naravno da su seljani zbog ove samovolje ogorčeni.

Narod silno strada od glada i nevolje. Za ono malo milosinje, što primaju od općine, moraju seljani iz daleka dolaziti dva-tri puta, dok im se udijeli. Počelo se i sa prisilnim utjerivanjem poreza, i ako bi vlasti morale znati, da je sad najgore vrijeme za seljaka. Ako težak proda koji komad blaga, prva mu je briga da kupi nešto hrane, pa da tako uzmogne preživjeti. Odakle će sad u najgore doba da priskrbi i za porez? Zar da proda zemlju i ide u robiju?

Kakvih sve ima tipova u našoj krajini, ističem ovaj primjer, koji graniči gotovo sa bezumljem i ludošću: Stankovački učitelj Škalko drži, da su njegovi seljani bedaci, pa da im može prodavati rog za svijeću. On zovne predsjednika blagajne, pa mu veli: Rekao je poglavar, da blagajna mora dati 40.000 Dinara državnog zajma. Moraš dati, jer inače ode ti glava s ramena! Predsjednik je blagajne dakako bio pametniji od njega i ovako mu odgovorio: Novac smo potrošili za kuću i podijelili seljanima. Tā nije smaknut ni onaj razbojnik-ateštator na kralja Aleksandra, a kamo li ću ja pravedan čovjek!

Ova seoska kukavica misli, da ima posla s Afrikancima, a ne sa bistrim, pametnim i razboritim ljudima! Sreća, da su oni pametniji od njega!

Vlada prema katoličkoj Crkvi.

(Predstavka jugoslavenskog katoličkog episkopata vladi.)

— Nastavak. —

Ali ruka državne vlasti seže i u sam unutrašnji život katoličke Crkve. To se vidi iz progona Marijinih kongregacija, koje su čisto pastoralna uredba katoličke Crkve, priznate i dopuštene u čitavom svijetu. Ovdje je učinila začetak pokrajinska vlada u Bosni i Hercegovini, koja je naredbom od 17. januara 1921. pod prijetnjom

Marijine kongregacije kao religiozna udruženja i pastoralne uredbе Crkve potpadaju samo pod crkvenu vlast. Ni tu nije prosvjed Episkopata i čitave katoličke javnosti do danas ništa koristilo, ali se zato dopuštaju ne samo udruženja slobodne misli, već i savez takvih udruženja učenika srednjih škola, gdje nema nikakva školskog nadzora. Spomenut ćemo još odredbu ministarstva od 19. januara 1921., kojom se određuje, da se srednjoškolska mladež imade priključiti Jugoslavenskom Sokolu, pak opet bez školskog nadzora. I protiv toga je ustao katolički Episkopat predstavkom i okružnicom, ustala je čitava katolička javnost i katolički zastupnici u saboru. U ovoj je stvari na predsjednika Episkopata došao odgovor od ministra prosvjete, u kojem se brani Sokol, ali dopušta mogućnost zlorabe pojedinaca, i poziva Episkopat, da pojedine slučajeve prijavi. Takav je odgovor došao i na pritužbu protiv zlorabe nekih laičkih učitelja kateheta u Bačkoj i Banatu, a kad su se naveli sasvim točno konkretni slučajevi, ostali su dotičnici na svojim mjestima ili su bili unapredeni.

Još samo dva tri primjera. Od katoličke Crkve otpali svećenici, koji dižu formalnu bunu u katoličkoj Crkvi, uživali su u Hrvatskoj sasvim očitu potporu pokrajinske vlade. To se može shvatiti samo tako, da vlada nalazi svoj interes u tom pokretu, a to opet znači, da vlada očekuje neke probeitke za sebe, ako se u katoličkoj Crkvi podupiru smutnje, ako se ona oslabi. Rado priznajemo istinu, da smo od centralne vlade u Beogradu već ponovno primili protivna uvjerenja, dapače i protivne odredbe, osobito u najnovije vrijeme. Ali do danas se ne opaža u praksi ništa od toga i ako dalje tako ostane, moramo doći do uvjerenja, da neke više vrijedi rovarenje desetak otpalih svećenika, bez ikakve religiozne ideje, nego li Crkva katolička. To pak ne može biti na istinitu korist države SHS.

Najnovijeg su datuma dvije činjenice. Pokrajinska vlada u Zagrebu na svoju ruku bez svakog sporazuma s duhovnom vlasti izdala je naredbu o školskim praznicima. Po toj naredbi imade se u svim školama, ma u njima ne bilo nijednog pravoslavnog učenika, slaviti nekoliko pravoslavnih blagdana, dok se dokida za katoličku mladež proslava njezinog nebeskog zaštitnika, a vrijeme za ispovijed i duhovne vježbe određuje se tako, da se uopće fizički ne će moći obavljati. Sad je vladi teško mijenjati svoju naredbu, ali će ju napokon ipak morati mijenjati, a mi pitamo: je li to bilo potrebno? Jesu li ovakva izazivanja na uhar našoj državi? Druga je činjenica naređenje ministra vojnog i mornarice od 23. marta 1922. o vojnoj dužnosti bogoslova i svećenika. I tu se radi o primjeni srpskog zakona za čitavi teritorij

kraljevine, a da se nije pitalo, je li politički razborito bez sabora i zakona dirati u odnose, koji su dosele bez ikakve štete za državu vrijedili u korist svih konfesija. Uzme li se pak na um, da se upravo sada radi o razoružanju, o smanjenju vojske, o toliko potrebnom miru među narodima s jedne strane, i o dezolatom upravo stanju i nestašici klera s druge strane, onda se ova naredba ne može negoli najoštrije osuditi. Na pr. u zagrebačkoj nadbiskupiji imade već nekoliko župa bez župnika i kapelana, dakle bez svakog svećenika, da i ne spomenemo velikih župa, na kojima se starac župnik muči bez pomoćnika, a ove godine svršavaju nauke cigla dva bogoslova, i ovi da moraju najprije na 12 mjeseci u vojnu službu bez svake potrebe — a duhovna ih pastva tako

krvavo treba! Ako se ova naredba ne promijeni, što će na to toliko vjernici, koji ne prestaju tražiti svećenike, pak doznadu za tu činjenicu?

Što nam je reći nakon ovih činjenica? *Kao da se sve urotilo u našoj državi, da se stvori što više nezadovoljnika.* Vrlo je lako sve te od državne uprave stvorene nezadovoljnice proglasiti nepouzdanim elementima, separatistima, defetistima ili kako još hoćeš, ali je drugo pitanje: je li to državnički mudro i utvrđuju li se ovako temelji naše države? Mi se usudujemo ovo poreći to odlučnije, što jače ljubimo ovu državu i što više želimo, da bude i sretna i jaka i poštovana.

(Svršit će se.)

Širite dobru šampul

Skandalozno nasilje zadarskih fašista.

Tjeranje naših pomoraca sa našeg brodovlja. - Intervencija dr. Dulbića.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)

ZADAR, 21. svibnja.

Dugo je vremena, da se zadarski fašiste prijete i groze jugoslavenskoj momčadi, koja se nalazi na jugoslavenskim parobrodima u Zadru, da će ih otjerati i njihova mjesta sami preuzeti.

Napokon su počeli svoje prijetnje na ovaj način izvoditi. Jučer popodne voda zadarskih fašista sa trojicom drugova došao je do parobroda „Dalmatiae“, koji su usidreni na obali sv. Roka, te pozvao k sebi petoricu naše momčadi. Kad ovi izadoše, zagrozili im se, ako kroz pet časaka ne dođu u ured Federacije *deglj operai del mare*, da će oni silom stupiti na parobrode, izlezati ih batinama, baciti ih vani i sami preuzeti njihova mjesta. Prestrašena momčad pade do rečenog ureda. Kad su se tu našli, prisilili ih ovi delinkventi, da istupe iz službe, na što naši mornari moradoše pristati. No time nijesu bili zadovoljni. Zatražiše još, da im izjave pismeno, da su svojevrijem napustili mjesta.

Uzoholjeni fašisti prvim uspješnom s ovom petoricom hjędoše jutros silom izbaciti sve ostale naše ljude sa brodova. Doznalo se međutim za njihovu osnovu, pak pošto bijaše uapšeno šest poglavica, nije im to uspjealo da danas izvedu. Stalno je ipak, da se na to pripravlja.

Poznato je, da je talijanska vlada u svoje vrijeme sklopila ugovor sa društvom „Dalmatia“ i sa svim osobljem na parobrodima, da imaju održati mjesta, dok budu rekvirirani. Danas pak pod nosom one iste vlade bane se delinkventi, pridošli iz talijanskih gradova, dogovorno sa Zadranima, te na ovaj škandalozni način tjeraju naš narod sa našeg brodovlja, koje pod međusavezničkom zastavom plovi po našim vodama. Sve ovo naime vide i čuju karabinijeri i ne zaštituju naše

progonjene ljude, izložene ovolikom teroru zadarske fakinaže i ulice. Ove delinkvente i zločince ne trpi Napulj, Milan, Genova, Mleci, Trst, Pulj, pak dolaze u Zadar, da nesmetano i slobodno krše ugovor svoje vlade i teroriraju goloruke jugoslavenske pomorce.

Dužnost je beogradske vlade, da kod talijanske vlade oštro prosvjeduje proti ovom teroru i sili, te energično zaštiti naše ljude, puštene na milost i nemilost zadarskoj ulici i pridošlim zločincima iz kraljevine. To vlada mora što prije učiniti.

Našim pak progonjenim pomorcima mogao bi mnogo više da pomogne naš domorođac Mihanović, veliki brodoglasnik u Buenos Airesu u Argentini. Mislimo naime, da je upravo sada najzgodniji čas, da na ove izazove i nasilja Talijana odgovori represalijama. Što se već jednom bio zaprijetio, neka sada izvrši. Kao što oni nas grubom silom tjeraju sa našeg brodovlja, neka i on počne otpuštati talijansku momčad sa svojih parobroda. To će nam jedino koristiti i njih već jednom naučiti pameti. Zato do njega neka dopre ovaj naš vapaj.

Op. Ur. Kako doznajemo u zadnji čas, nar. poslanik dr. Dulbić, koga su pomorci brzojavno bili zamolili za intervenciju, već je posredovao njima u prilog kod beogradske vlade. Već 23. ov. mj. upravo je upit na Ministra za unutrašnje poslove radi postupka talijanskih fašista u Zadru, koji podržavaju veze između naših mjesta i Zadra, te unutar treće još okupirane zone. Zatraži je najodlučnije, neka se poduzmu energični koraci, da se ti ljudi zaštite pred ovakvim nasiljima i da se opet mogu povratiti u svoju službu, koju su prisiljeni morali napustiti.

Uzorci junaštva, morala, poštenja i značaja.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)

SINJ, 19. svibnja 1922.

Demokratska stranka, koja svojim glasovima nije mogla dobiti niti jednoga zastupnika, bila je nakon izbora za ustavotvornu skupštinu prisiljena da najavi svoj tečaj. No da svoj pad prikrije i izdisaj otegne, nauškala je nekoliko neodgovornih golobradih razbijača, koji bi zastrašivanjem i silom polučili, što im krvna roditeljka ne mogae učiniti svojim radom i milom.

Kao što i po drugim mjestima Dalmacije, tako se i u Sinju za pri-

dizanje izdišućeg demokratizma sastavila iza izbora družba zločinaca, koju je dopisnik „Nov. Doba“ prošloga ljeta nazvao „nepristojnom ruljom“ sinjskih fakina i berekina, što su još od sedamdesetih godina pod talijanskom zastavom sve rodoljube dočikali, tukli i psovali; koji su vazda bili u službi svakoga, koji ih je najeo, napojio i bakšišem udobrovoljio.

Ova crna i kleta četa, kojoj nije ništa sveto, što u njezin rog ne puše, bila je skastila da batinama, vrućim

hiciama i razbijanjem popravljene porušene šančeve i spasi toneću brodinu demokratizma, ali se grdno prevarila i opekla. Događaj prošloga srpnja i kolovoza prisilile ju na uzmak, jer se na vlastitim rebrima posvema uvjerila, da svaka batina ima dva kraja, da dojedan hitac vabi drugi, pa jer skupo drži svoju rusu glavu, njezina se sva ratobornost dandanas slegla za stuppe papirnate „Pobede“, o kojoj pristojni ljudi i ne vode računa.

Međutim je i Kr. Okružni Sud u Splitu prošlih dana naše bandite i razbijače naučio pameti. Osim što je tu skoro osudio Lolu Čuka na pet dana zatvora radi napadaja na pristašu pučke stranke Jozu Čavčića, 8. ov. mj. je na istome Sudu uhvatio dva mjeseca debelog hlada kolovođa sinjskih fašista Ante Bazeza t. z. „Ančona“, koga radi junačkih mu djela veoma dobro znađe cijela Cetina, od Maljkova do Kamenskog sinjska krajina.

Ovaj junak tavne noći, koji je i 3. travnja 1921. spremio i predvodio sa bodežem u ruci crnu rulju za navalu na glazbu Marijine Kongregacije, bio je također okupio družbu svojih bandita za napadaj na O. Kotaraša, koji se opet i opet dneva 13. svibnja 1921. slavođobitnan vraćao iz Splita. A kada tim krvnicima, razbijačima i zločincima nije naum upalio, jer ugledaše pred sobom drugu četu brkaša i seoskih plečaša, onda se podvijena repa

poput bljesnih i omarenih kućaka povratile tleći i urlajući u varoš, ter svoj bijes i zlovolju iskališe na prozorima kot. suca Melade, kome od puste kiše bovanica mal da ne zaglavise spavajuća djeca.

Rulja sinjskih pljačara sve je do jučer držala, da će joj i ovaj junački čin glatko proći, ali se u računu prevarila. I ako je koji drugi krivac zasluženoj nagradi „istinitim svjedocima“, kakvih je puna naša pljačara, ovog puta umakao, barjaktar se Ančona ni takvim svjedocanstvima spasiti nije mogao, već je kao svaki drugi zločinac i zasjedni napadač, koji ugrožava živote nevine čeljadi, morao da sasluša svoju osudu, a kasnije će u samoci zatvorske ćelije imati vremena da razmisli i na mekim dušecima sniva o viteškim djetlima, što ih počinjaju samo oni stvorovi, koji su i na krvarinu i na svako zlo vazda hotni i gotovi.

Ovom pravednom osudom pogodena je u živac nepristojna rulja sinjskih fakina i berekina, koja je tiftela da pod zvucnim imenom napredne tobože omladine kroti i ponizuje svoje političke protivnike, a nije vjerovala, da je svaka sila za vremena.

Mi se ne bismo ništa čudili, kada bi sutra Gjsua predvodnik i Matan tajnik u „Pobedi“ svojom ručicom javili, da je i Ančona sa Marjanovičem odavna isključen iz onoga društva, u kome sjede sami „uzorci“ junaštva, morala, poštenja i značaja.

Ne samo bjesomučni strančar, već i ograničeni mameluk.

Iza kratke nekoliko sedmične boljetice naš je kolega „Demokrat“ počeo davati jače znakove života. Gg. vlasnik i izdavač te odgovorni urednik „Demokrata“ iza malog razočaranja kod prve oveće sinekure svoga mameluštva „Okružne Banke“ dali su se ponovno na posao, valjda u nadi kojeg drugog sličnog zaloga. No posao g. dra Medini daje tako naivnu i ograničenu sliku, da bi zalosno bilo i po demokratsku stranku, kada se sa posmjehom ne bi prelazilo preko ovakva čovjeka. Pogotovo ovaj posao daje takvu sliku, kad g. dr. Medini odgovornost za dopis jedne organizacije ili čak političke stranke može da svali na jednoga čovjeka, koji, kako je danas predsjednik organizacije, tako može sutra da ne bude. Valjda ne misli g. „Demokrat“ - dr. Medini, da je g. Kuljić onaj u Hrv. Pučkoj Stranci, oko kojega bi se vrtjeli pristaše te stranke kao mameluci, kao što se n. pr. oko gosp. ministra Pribičevića vrte mnoga nesretna djeca hrvatskog naroda, koji pogazivši obraz i najtjanje osjećaje svoga naroda hoće da lagodno živu na račun onoga istoga naroda od raznih sinekura.

Nel Gosp. Kuljić je svojim potpisom dopisa, prigodu kojega su mameluci oko „Demokrata“ izrabili, da bjesomučno napanu samo jednog čovjeka, za koga misle, da im nesebičnošću svoga rada i svoga svijetlog značaja najviše smeta u ovom gradu, učinio samo svoju dužnost, jedan čin stranačke discipline, koji mu sa nijedne strane ne može da služi na sramotu.

Ako su g. dr. Rajević i družina mislili, da se ovaj dopis organizacije Hrv. Pučke Stranke ogrješuje o „sreću i radost Dalmacije“, kud prirodnije nego da odgovornost za to bace na tu stranku, koja se usuduje, da se igra srećom one Dalmacije, koja joj je za zadnji izbor u najvećoj mjeri dala izražaj povjerenja. Ali da, treba napasti čovjeka, koji je materijalno upravo ruiniran radi svoga rodoljubnog dr-

žanja, dok su gg. demokratski advokati za vrijeme talijanske okupacije punili džepove, a gosp. dr. Rajević bez ikakve prethodne prakse našao sjajno mjesto na Pokrajinskoj Vladi u Splitu. Misle, da će tim uplašiti gosp. Kuljića i njegove prijatelje, ne bi li njima prepuštiti slobodne ruke u njihovoj mamelučkoj službi. Varaju se gg. oko poštovanog „Demokrata“, ako misle, da će to postići.

Mi znamo, da je kroz ovo tri godtne našeg oslobođenja i ujedinjenja bilo mnogo tih posala i akcija, kojima su se demokratski ponosili i koje su im služile na čast. Ali je ujedno najbolji dokaz, koliko cjelekupni narod drži do častnosti tih posala, kada vidimo i znademo, koliki ugled u narodu uživa demokratska stranka i koliko ima pristaša.

Apstinencija Hrv. Pučke Stranke od akcija, kojima je na čelu demokratska stranka, nikako ne može da znači najvještaj stranačke borbe u divljem stilu, jer upravo ova stranka svojim cjelokupnim režimom, a napose svojim komesarima i partizanskim postupkom ovih komesara sili svaku stranku, kojoj je do časti i načela na ovakvo držanje. Sjajnim pak darovima i poklonstvenim deputacijama treba pokazati „sreću i radost Dalmacije“ nad ovim prilikama i svim onim, čim nas je ovaj režim, inauguiran od demokratske stranke obdario kroz ovo vrijeme od prevrata.

To je ono glavno, što Hrv. Pučka Stranka ne može i ne će da učini za volju demokrata. Ovim je svojim činom Pučka Stranka samo to pokazala, da zna čuvati svoju čast i biti dosljedna svoje borbe proti današnjem režimu, što svakom pravom pristaši može da bude samo na zadovoljstvo.

Jedno ipak moramo nadopuniti i ispraviti. Ne znamo pravo, da li se g. dr. Medini ruga općinskom upravitelju ili mu je njegov posao tako ušao u krv, da neopazie laska i općinskim komesarima, kada javno izražava misao, da bi se Pučka Stranka

bojeja jednog kamesara, pa to bio i dr. Rajević, da njeno sudjelovanje u ovoj akciji ne bi izrabio u stranačke svrhe. Za Pučku Stranku je dr. Rajević isto, što i g. dr. Medini, kao i sva družina, koja se kupi oko „Demokrata“. Gosp. dr. Rajević radi ono, što mu se naredi, posve jednako, kao što gosp. er. Medini napiše samo ono, za što mu se daje ideja.

Ipak je pohvalno za gosp. dra Medini, da se htio istaknuti i jednom svojom idejom, kada svoju kobasicu „Bjesomučni strančar“ slavodobitno svršava: „Politička prošlost g. Vlade Kulića ostaje i njegovom političkom budućnosti. On nam je zato pružio najbolji dokaz.“ Tko uspije da rasčlani misao, koju je htio izreći g. doktor, bit će najprikladniji drug, da od njega zauzme mjesto u najnovijoj sinekuri, koja se sprema g. dru. Medini-u za njegov trud.

Zulumi fašista u Sinju.

Prošle nedjelje pošla su razna katolička prosvjetna društva na izlet u Čitluk, gdje su sinjski Orlovi imali svoj javni nastup. Na večer su se izletnici mirno uz pjevanje u povorici vraćali u grad. Putem su ih odmah izazvali neki fašisti, mimo koje je povorka mirno prošla bez namjere, da zameće kavgu. Kad je povorka stigla na glavni trg, navali predsjednik fašista A. Pavić iz leđa žandara na predsjednika Orlova-seljaka. Na to je nastala prava tučnjava, jer su Orlovi ustali odvažno na obranu svojih ugroženih života. Nered je povećao i sam komesar Teclizić, koji je dao naredbu žandarima, da puca u masu umjesto da odmah daje uhapsiti izazivače. Ovaj postupak fašista i pristrano držanje vlasti mora se zaista osuditi, jer je ovo već prešlo sve granice.

Radi ovog incidenta narodni je poslanik Stjepan Barić uputio upit ministru unutarnjih djela, u kojem traži, da se odmah odredi stroga istraga ne samo u ovom slučaju, nego uopće protiv Jugoslavenske nacionalističke narodne omladine, koja je sebi postavila za zadatak, da izazivlje mirno građanstvo i pravi nerede. Poslanik naglašuje, da je ovo posljednji put, što se Jugoslavenski klub na ovakav način obraća na ministarstvo unutarnjih poslova. Ako ih ono ne će privesti kraju, onda će sebi Hrvatska pučka stranka u Dalmaciji sama pribaviti zadovoljštinu, jer će znati obračunati sa šaćicom neodgovornih i razbojničkih mladića.

Gostovanje Narodnog Pozorišta.

Cijenili smo, da ćemo se ovih dana, za gostovanja narodnog dalmatinskog pozorišta u našem gradu, naučiti lijepe i zdrave umjetnosti, koja odgaja i popravlja, dok smo se uvjerili, da ova institucija svojim predstavama ne vrši plemenitu kulturnu misiju, koja joj je namijenjena.

Komedija „U novoj koži“ od Franca Etienne Rey, koju su sinoć dali, najblaže rečeno, je gadarija prve vrste, čista besramnost i odurna uvreda svakog čuvstva i morala i pristojnosti. Sadržaj je tako glup, neukusan, da se publika neprestano dosaduje. Uzdižanje preljubocinstva, obožavanje najnižih instinkta, cinizam najgore vrste, blasfemije protiv svim etičkim principima — to su ideje, koje se neprestano ponavljaju. Narodno Pozorište moglo je dati takvu predstavu u ambijentu, gdje je moralni osjećaj potpuno otupio, gdje etička načela već ne vrijede, gdje razvratnost triumfira.

No za nas, kod kojih ima još shvaćanja zdravog morala, to je provokacija, zbog česa protestiramo.

Ova kulturna ustanova započela je zlo, pa je suditi, da nije shvatila, koju zadaću ima. Ministarstvo Prosvjete, kad je doznačilo subvenciju, nije sigurno htjelo; da dava predstave, slične sinočnjim. Pozorište mora da bude škola, koja uzgaja, a ne truje i ruši u srcima, osobito mladeži, osjećaje etike. Svakako bi onda trebalo cenzurirati predstave našeg Narodnog Pozorišta i ne dopuštati pristup mladeži.

Kad naše Pozorište nije imalo što boljšega da daje, bilo bi mnogo bolje da nije ni došlo ovako kvariti Šibenik. Ovo nije samo naše mnijenje, već svih onih, koji su se sinoć neugodno raspoloženi i razočarani vraćali s predstave kući.

Rad poslanika Pučke Stranke.

Za lukobran u Podgori. (Odgovor ministra saobraćaja na upit nar. poslanika dr. Ante Duižića o dovršenju lukobrana u Podgori.) „Na Vaše pitanje od 23. pr. mjeseca o dovršenju lukobrana u Podgori čast mi je odgovoriti Vam slijedeće: Svojim riješenjem od 29. pr. mjeseca MS. Br. 14.256/22. odobrio sam Pomorskoj Oblasti u Bakru izdatak od 240.000 dinara iz 7% investicionog zajma za dovršenje lukobrana u Podgori. Preduzeo sam potrebne korake, da izdejtstvujem odobrenje Parlamentarnog Odbora Narodne Skupštine u smislu čl. 12. Zakona o 7% investicionog zajma za ovaj izdatak, pa će se, čim ovo odobrenje bude doneto, i podružni mi organi budu izdejtstvovali odluku kod Generalne Direkcije Državnih Dugova Ministarstva financija za otvaranje i isplatu odobrenog kredita Pomorskoj Oblasti u Bakru, rad na dovršenju lukobrana započeti odmah, jer su sve predradnje završene.“

Za otpust vojnih obvezanika. 23. ov. mj. Jugoslavenski Klub obratio se na kralja molbom, da prigodom vjenčanja riješi daljnje vojne službe u kaderima sve mladiće od 1895-1899. i da naredi vojnom ministru, da se ova godišta odmah otpuste iz vojne službe.

Jugofašisti u Ljubljani.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)
Ljubljana, 23. svibnja.

Prošlih dana bija je opća skupština Potpornog društva jugoslavenskih akademičara, na kojoj su „dijčni“ jugofašisti po prvi put istupili na svoj način i u Ljubljani.

I ako su brojem neznatni, htjeli su da na bilo koji način dobiju ovu instituciju u svoje ruke. To im naravno nije moglo poći za rukom zakonitim putem. Htjedoše stoga protuzakonito prorutati stari njihov prijedlog, da članovi društva mogu biti samo oni akademičari, koji se hrane u mensi, e da tako izguraju iz društva kat. bogoslove i tim oslabe utpliv jug. kat. društva na sveučilištu, a sebi osiguraju većinu i prevlast pomoću 150 Wrangelovaca, koji se hrane u mensi. Oni bi morali uvijek biti oruđe u rukama jugofašista, jer od vlade primaju masne potpore. Ovom se prijedlogom usprotivio jedan katolički akademičar predbacujući protivnicima, kako žele pomoću „vojnika Wrangelove armade“ zavladati društvom. Jugofašisti jedva i dočekaše tu prigodu, te skočiše svi ko jedan, zaokruživši govornika i napadoše ga najgadnijim psokvama i batinama. Nastala je prava tučnjava. Letjeli su štapovi i sjedalice. Počeše

vaditi i noževe, a neki „idealni“ jugofašista imenom Galzigna počeo pucaati iz revolvera.

U ovom napadaju uz Wrangelovce našlost osobito su se istakli neki dalmatinski đaci članovi liberalnog „Jadrana“ i akademskog „Udruženja Dalmatinaca“. Ovim izgredima dalm. jugofašista okaljano je ponovno čast dične naše Dalmacije pred braćom Slovincima, koje je ona uvjek osobito volila i visoko cijenila. Dužnost je stoga „Udruženja Dalmatinaca“, da radi okaljane časti rodne Dalmacije isključi iz svoje sredine sve one članove, koji su sudjelovali u ovim izgredima proti braći Slovincima.

Sa svim ovim terorom fašisti ipak nijesu uspjeli. Pobjedu je iznijelo katoličko daštvo. Pri biranju novog odbora od 28 lica katoličko je daštvo dobilo apsolutnu većinu, naime 20 odborničkih mjesta i predsjednika, te od 9 njih 6 odbornika u centralnom odboru. Za listu kat. daštva glasovalo je 228 akademičara.

Nade je, da fašisti ne će drugi put tako lakoumno nastupiti u Ljubljani, jer ako je igdje prikladan teren za njihove nastupe, to Slovenija zaista nije.

Dalmatnac.

Gradske vijesti.

Odgoda Kraljeva vjenčanja. Pokrajinska Uprava javlja, da je vjenčanje Njegovog Veličanstva radi bolesti princeze Jelisavete odgođeno do 8. lipnja.

„Sokol“ u Šibeniku. U utorak je iz Splita doplovila u našu luku naša ratna lada „Sokol“ i ostala do četvrtka, kad se opet povratila u Split.

Na prolasku. U ponedjeljak parobrodom „Salona“ iz Bakra bilo je na prolasku za Split šezdeset učenika kr. zemaljske dvorazredne trgovačke škole u Zagrebu, koje se pod vodstvom ravnatelja gosp. Josipa Kovačevića i triju profesorica nalaze na školskom putovanju. Za svog kraćkog boravka u našem gradu pregledale su staro-drevnu Baziku sv. Jakova i još neke znamenitosti grada. Iz Splita će posjetiti i Solin i Trogir, a zatim kreću u Metković i Sarajevo.

Osnutak „Jadranske Straže“ Mjesna podružnica „Jug. Matice“ pozivlje sve stranačke organizacije, te kulturna i sportska udruženja, da dođu na sastanak, koji će se držati u nedjelju, 28. t. mj., u 11 sati prije podne u Državnom Domu u svrhu biranja promicateljnog odbora „Jadranske Straže“.

Protaukoholni dan. U srijedu, 24. ov. mj. po naredbi Ministarstva zdravlja u cijeloj državi održan je protaalkoholni dan. Tom zgodom na mjesnim srednjim zavodima gosp. prof. Lj. Nardini održao je dacima vrlo lijepo i poučno predavanje o štetnom djelovanju alkohola. Svrha je predavanja bila, da omladinu stvrdži od prve čaše.

Protiv talijančarenju. Mjesna novina „Demokrat“ u zašljednjem broju opominje nadležne, kako bi bilo vrijeme, da se ukinu talijanski natpisi u našem gradu, s kojom se opomenom potpuno slažemo. Mi bismo sa svoje strane suviše upozorili k tomu još na ovo, što je možda „Demokratu“ nehotice izbjeglo, naime na talijančarenje, koje i danas odjekuje našim ulicama, lma kod nas uglednih ljudi, koji pokrivaju odlična mjesta, ističu se kao najbolji patriote, prijatelji i vode naroda, a koje još uvijek možete čuti, gdje sa kolugama u uredu, u obitelji i na ulici najradlje govore talijanski. To treba da prestane! Okanimo se u prvom redu sami talijančarenja, ne-

mojmo zapostavljati svoju materinsku riječ, a onda će stalno sami po sebi otpasti i tudinski natpisi, ili ne otpanu li sami, moći ćemo većim pravom zahtijevati od vlasti, da to učine ili ćemo ih u najgorem slučaju i sami pa makar i silom odstraniti.

Polijevanje ulica. Uslijed silne prašine, kojom vjeter vije, tako da se čovjek uprav guši, nalazimo shodnim da upozorimo kompetentne faktore, e bi već bilo vrijeme, da se bar neki djelovi grada kao poljana i obala počnu polijevati, budući su to najprometniji predjeli. Ovdje nam nješto se na ovu stvar osvrtao, jer smo znali, da naša općina nije bila u najboljim financijskim prilikama. No sad, kad se njezin položaj u tom pogledu, držim, popravo uslijed utjerivanja raznih nameta i općinskih prireza, mogla bi nešto poduzeti, da se općinstvo ne guši udišući prašinom razne bakcile i tim kvareći zdravlje.

Gradnja novog kupališta. Da izbjegnemo svakom krivom tumačenju naše vijesti pod ovim naslovom u br. 19. našega lista, istini za volju moramo izjaviti, da su, kako smo kasnije doznali, liječnici i stručnjaci dobro i svestrano ispitali položaj na Jadrji, određen za novo gradsko kupalište, te ga našli posve zdravim. Zato rado ispravljamo onu našu vijest, koju smo bili dobili od neupućene osobe, te preporučamo građanstvu, da bude pri ruci Odboru, e da što skorije dobijemo novo gradsko kupalište na Jadrji, s kojim ćemo se prema izloženom nacrtu zbliži moći dičiti.

Skrb za čehoslovačke invalide. Čehoslovački vojnici, koji su poslje 28. februara 1922. kao invalidi bili otpušteni iz vojske, kao i nasljednici čl. vojnika, koji su uslijed vojničke službe poslje 28. februara 1922. umrli, ili o kojima nema vijesti, imadu po § 5. zakona dneva 18. marta 1921. br. 120 Sb. z. a n. pravo na pripomoć isto kao invalidi svjetskog rata. Pozivlju se dakle svi pripadnici Republike Čehoslovačke, koji se nalaze u Dalmaciji, te kojih se to tiče, da se prijave odmah, najdalje do svršetka maja 1922. konzulatu Čehoslovačke Republike u Splitu.

Saljemo:

Čajni maslac u paketima

po 1/4, 1/2 i u blokima po 5 kg.
franko svuda a Din. 39.50 kg
od našeg skladišta:

Sir orig. švicarski Ementaler kg a Din.	90.—
Fini punomasni poluemntaler	58.—
Gorgonzola orig. talijanski	90.—
Trapist punomasni zdravi	31.—
Holandski Eldamer krogle	62.50
Romadour desert sir kmd, 180 gr. dzt	68.—
Sir iz dravstev doline desert kut 250 gr. dzt	72.—
Tilsiter sir punomasten hjebovi 5—8 kg.	36.—
Ovčji sir pravi lipovski Primsen Somborski sir u kacicama po 15 kg.	22.—
Parmesan or g. talijanski stari	110.—
Salama: Mortadela orig. talijanska	40.—
Assocollo do S. Damele ovita sursunka	43.—
Milanska salama suva	60.—
Lyonska salama kao Mortadella	30.—

sve u poštanskim paketima od 10-20 kg. i željeznicom od našeg skladišta Maribor, samo maslac franko poštarina i pakovanje

Export sira i delikalesa HMELAK i DRUG MARIBOR, Slomškov trg. br. 6.

:-: Zahtjevajte cijenik! :-:

P. N. Svećenicima, Crkovenarstvima i Trgovcima javljam, da izrađujem iz pravog pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Kupujem svaku količinu pčelinjeg voska i meda. U zamjenu svijeća primam okapine.

Cijene umjerene!

Vlasnik
Odlikovane Tvornice voštanih svijeća
Vladimir Kulić - Šibenik.

PAPIRNICA

GRGO RADIĆ

(prije A. et G. Rude)
ŠIBENIK (Glavna ulica).

Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica, te šibenskih razglednica.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

Trgovina raznih parfema, mirmirisnih sapuna, praška za zube i slično, te raznih igrački za djecu.
Cijene umjerene!

DROGARIJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o.

OPTIKA.

Naočala, — Cvikera.
Izrađuje svaku izradbu po okul. liječničkom propisu.
Primaju se popravci.

BRATA GRUBIŠIĆ :: ŠIBENIK
TELEFON 36

Po najnižim dnevnim cijenama nudjamo rezanih i iscjepanih bukovich i hrastovih drva za gorivo.
Po želji kupca obavlja se dostava i kući.

Hrvatska zadružna tiskara u Šibeniku

prima na izradbu sve zasjecajuće radnje, te je opskrbljena vlastitom knjigovežnicom.

Izradba brza i solidna

Umjerene cijene.

Otpremu robe sa stanice Bakar u luku i obratno, te ukrcaj na parobrode preuzima najbrže i najkulantnije

Opravništvo Dalmatie - Bakar

t. j. tt. FOREMPOHER i drug
Vlastita skladišta brašna, tjestenine
i žitarica

POMORSKA AGENCIJA.

Brzjavi: FOREMPOHER, Bakar

Telefon br. 14.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“!

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK

(HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)

Novo moderno ureden i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav. knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. — Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične časopise svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za pisace strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Oprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

JOSIP DREZGA - ŠIBENIK

Brzjavi: DREZGA - ŠIBENIK.

Telefon inter. 38.

VELIKA PRODAJA U ŽITARICAMA I KOLONIJALIMA.

Prodaja: Sećera, Kave, Pirinča, Sapuna, Građevnog materijala, Nafta, Benzina, Mašinskog ulja.

Sve uz cijene konkurencije.

AUTOGARAGE.

AUTOGARAGE.

Narudžbe se obavljaju sa vlastitim prevoznim sredstvima: motornim ladama po moru, teretnim automobilima po suhu.

Export vina, ulja i rakije na veliko.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju tvornice likera IVANA JELIČA u Šibeniku.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjavi: Cianamid

Telefon Br.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Glavna ulica br. 122
I. kat.

Podružnica Šibenik.

Brzjavi: Gospobanka
Telefon br. 16.

Centrala Ljubljana.

Podružnice: Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled. — Interesna zajednica sa: Sveopćom zanatlijskom bankom d. d. u Zagrebu i njenom podružnicom u Karlovcu te Gospodarskom bankom d. d. u Novom Sadu.

Glavnica i pričuva skupa sa afilijacijama K. 50.000.000.

Podjeljuje trgovcima kredite, eskomptira mjenice, lombardira vrijednosne papire, kupuje i prodaje valute i devize, prima uloške, na tekući račun i na knjižice te obavlja sve bankovne i burzovne transakcije uz najpovoljnije uvjete.